JÖNKÖPING UNIVERSITY
School of Education and Communication

Högläsning på mellanstadiet –

En kvalitativ studie om lärares didaktiska syften och arbetssätt

KURS: *Examensarbete, grundnivå, LEVP15, 15 hp*
PROGRAM: *Vidareutbildning av lärare och förskollärare som saknar lärar- eller förskollärarexamen*
FÖRFATTARE: *Caroline Svensson*
EXAMINATOR: *Peter Karlsson*
TERMIN: *VT26*

JÖNKÖPING UNIVERSITY

School of education and communication

Examensarbete (VAL), 15 hp

Lärarprogrammet – VAL

Vårterminen 2026

Caroline Svensson

Högläsning på mellanstadiet – en kvalitativ studie om lärares didaktiska syften och arbetssätt

Read-aloud activities in middle school- a qualitative study of teachers didactic purposes and teaching practices

Antal sidor: 31

Högläsning är ett etablerat arbetssätt i skolans undervisning och används för att stödja elevers språk- och läsutveckling. Syftet med denna studie är att undersöka hur lärare på mellanstadiet använder högläsning i undervisningen och vilka didaktiska syften de har med arbetssättet. Studien utgår från ett sociokulturellt perspektiv och har en kvalitativ ansats. Materialet består av sex semistrukturerade intervjuer med yrkesverksamma mellanstadielärare och analyserades genom tematisk analys. Resultatet visar att högläsning är en återkommande del av undervisningen och ofta kombineras med samtal och reflektioner kring textens innehåll. Lärarna beskriver flera syften med högläsningen, främst att främja elevers språkutveckling, läsförståelse och läslust samt ge dem möjlighet att möta texter över den egna läsförmågan. Högläsning används även för att skapa gemensamma referensramar och som stöd i värdegrundsarbetet och ämnesövergripande undervisning. Studien visar sammantaget att högläsning är ett mångsidigt didaktiskt verktyg i undervisningen.

Sökord: högläsning, mellanstadiet, språkutveckling, läslust, läsförståelse, sociokulturellt perspektiv

---

Postadress	Gatuadress	Telefon	Fax
Högskolan för Lärande och Kommunikation (HLK) Box 1026 551 11 JÖNKÖPING	Gjuterigatan 5	036 – 101000	036162585

JÖNKÖPING UNIVERSITY

School of education and communication

Examensarbete (VAL), 15 hp

Lärarprogrammet – VAL

Vårterminen 2026

Caroline Svensson

Högläsning på mellanstadiet – en kvalitativ studie om lärares didaktiska syften och arbetssätt

Read-aloud activities in middle school- a qualitative study of teachers didactic purposes and teaching practices

Antal sidor: 31

Read-aloud activities are an established part of classroom teaching and are used to support pupils language and literacy development. The aim of this study is to investigate how teachers in Swedish middle school use read-aloud activities in their teaching and the didactical purposes they associate with this practice. The study is based on a sociocultural perspective on learning and employs a qualitative approach. The empirical material consists of six semi-structured interviews with practicing middle school teachers and was analysed using thematic analysis. The results show that read- aloud activities are a recurring part of teaching and are often combined with discussions and reflections on the content of the text. The teachers describe several purposes for using read-aloud activities, including promoting pupils language development, reading comprehension and reading motivation as well as enabling pupils to engage with texts beyond their independent reading ability. Read-aloud activities are also used to create shared frames of reference and support value-based education and cross-curricular teaching. Overall the study shows that read-aloud activities constitute a versatile didactic tool in middle school teaching.

Keywords: read-aloud activities, middle school, language development, reading motivation, reading comprehension, sociocultural perspective

---

Postadress	Gatuadress	Telefon	Fax
Högskolan för Lärande och Kommunikation (HLK) Box 1026 551 11 JÖNKÖPING	Gjuterigatan 5	036 – 101000	036162585

Innehållsförteckning

1. Inledning **1**

2. Syfte och forskningsfrågor **2**

3. Bakgrund **3**

3.1 Högläsning 3

3.2 Didaktik vid högläsning 3

3.3 Högläsning i styrdokumenten 4

3.4 Högläsning på mellanstadiet 5

4. Teoretisk utgångspunkt **6**

4.1 Sociokulturellt perspektiv 6

5. Metod **8**

5.1 Semistrukturerade kvalitativa intervjuer 8

5.2 Urval av informanter 8

5.3 Genomförande 9

5.4 Validitet och reliabilitet 10

5.5 Analys av data 11

6. Resultat **12**

6.1 Hur lärare arbetar med högläsning i undervisningen 12

6.1.1 Högläsning som återkommande del i undervisningen 12

6.1.2 Samtal som en central del av högläsningen 13

6.1.3 Val av litteratur 14

6.1.4 Efterarbete kring högläsningen 15

6.2 Varför lärare arbetar med högläsning på mellanstadiet 16

6.2.1 Språkutveckling och ordförråd 16

6.2.2 Möta texter över den egna läsförmågan 17

6.2.3 Gemensamma referensramar 17

6.2.4 Värdegrund, empati och förståelse för andra 18

6.2.5 Högläsning som stöd för annan undervisning 19

6.2.6 Läslust och motivation 19

7. Diskussion **21**

7.1 Metoddiskussion 21

7.2 Resultatdiskussion 22

7.3 Förslag till vidare forskning 25
8. Referenser **29**
9. Bilagor **29**
9.1 Bilaga 1: Samtyckesblankett 29
9.2 Bilaga 2: Intervjuguide 30

1. Inledning

”Den som läser lever tusen liv innan han dör. Den som aldrig läser lever bara ett.”
George R. R Martin

Mitt intresse för högläsning grundar sig delvis i mina egna erfarenheter från skoltiden. Som elev minns jag högläsningen som en återkommande aktivitet där litteratur blev en gemensam upplevelse och som väckte ett intresse för vidare läsning. Erfarenheten har väckt frågor kring vilken plats högläsning har i dagens undervisning och vilken betydelse lärare uppfattar att den har för elevers lärande.

Högläsning har länge varit en etablerad del av undervisningen i de yngre skolåren, men tycks få mindre utrymme när eleverna blir äldre och den egna läsningen tar större plats. Samtidigt visar forskning att högläsning för äldre elever kan bidra till utveckling av läsförståelse, ordförråd, läsengagemang och litterär förståelse (Nordenstam & Widhe, 2017, s. 109).

Internationella kunskapsmätningar visar dessutom att svenska elevers läsförmåga har försämrats under senare år. Resultaten i både PIRLS 2021 och PISA 2022 visar en nedgång jämfört med tidigare undersökningar (Skolverket, 2023). Detta aktualiserar frågor om hur skolan kan arbeta för att stimulera elevers läsning och stärka deras språkliga utveckling.

Nordenstam och Widhe (2017, s. 98) framhåller att högläsning kan skapa möjligheter för elever att möta mer avancerade texter än de själva kan läsa och förstå på egen hand. Genom gemensamma litterära upplevelser och samtal kring texter kan högläsningen fungera som ett stöd för både språk- och kunskapsutveckling.

Trots att högläsning är ett etablerat arbetssätt och att tidigare forskning visar vilka möjligheter arbetssättet kan ha för elevers språk- och läsutveckling, finns det anledning att närmare undersöka hur lärare själva beskriver sitt arbete med högläsning på mellanstadiet. När eleverna blir äldre och den självständiga läsningen får större utrymme blir det därför relevant att undersöka vilken plats högläsningen har i undervisningen, hur lärare väljer att arbeta med den och vilka didaktiska syften som ligger bakom arbetssättet. Denna studie syftar därför till att undersöka hur lärare på mellanstadiet beskriver att de använder högläsning i undervisningen samt vilka syften de har med arbetet.

2. Syfte och forskningsfrågor

Syftet med studien är att undersöka hur lärare på mellanstadiet använder högläsning i undervisningen samt vilka syften de har med arbetet.

Hur arbetar lärare med högläsning i undervisningen?

Varför arbetar lärare med högläsningen på mellanstadiet?

3. Bakgrund

I detta kapitel presenteras tidigare forskning om högläsning i undervisning. Inledningsvis behandlas begreppet högläsning, följt av didaktiska perspektiv såsom interaktiv och dialogisk högläsning. Därefter belyses hur högläsning kan kopplas till skolans styrdokument. Avslutningsvis redogörs för högläsning på mellanstadiet.
Sammantaget syftar bakgrunden till att skapa en grund för studiens fokus på hur lärare arbetar med högläsning i praktiken.

3.1 Högläsning

Nordenstam och Widhe (2017, s. 96-97) beskriver högläsning som en central praktik i litteraturundervisningen där läraren genom sin uppläsning gör texten tillgänglig för alla i klassrummet. I deras beskrivning framträder högläsning som en gemensam aktivitet i klassrummet där texten aktualiseras genom lärarens röst och elevernas lyssnande. De beskriver också högläsning av skönlitteratur som en gemensam upplevelse som skapar gemenskap i gruppen. Vidare betonas att högläsning inte enbart handlar om uppläsning av text, utan att den utvecklar förmågor på flera plan. Metoden bidrar till att utveckla djupare läsförståelse, ingå i en gemenskap, skapa läsintresse och hjälpa till att skapa en positiv attityd till läsning (Nordenstam & Widhe, 2017, s. 98).
Högläsning används också i vissa fall i högre årskurser som ett sätt att främja elevers läsmotivation och engagemang i litteraturundervisningen (Söderberg et al., 2024, s. 1).
I föreliggande studie avser begreppet högläsning att läraren läser en text högt för eleverna.

3.2 Didaktik vid högläsning

Interaktiv högläsning (interactive read-aloud) och dialogisk högläsning (Dialogic book reading) är två namn på arbetssätt som belyser liknande principer. Dessa båda benämningar lyfts fram i forskning som framgångsrika sätt att arbeta kring högläsning i undervisningen (Serrano, 2024, s. 117; Berg et al., 2025, s. 3). Metoderna innebär att eleverna har en aktiv roll under högläsningen och involveras i samtal kring texten under läsningens gång. Under läsning kan läraren stanna upp och ställa frågor, förklara begrepp eller uppmuntra elever att göra förutsägelser om vad som kommer att hända vidare i texten. Det är en viktig aspekt att eleverna

ska vara delaktiga i samtal och reflektion kring textens innehåll. Vidare är en viktig del hur frågorna under samtalen ställs. Centralt är att frågorna som ställs till eleverna är öppna frågor som uppmuntrar eleverna att tänka kring texten. Följdfrågor ställs som ytterligare uppmuntrar till djupare svar med fördjupat resonemang. Syftet med metoden är att göra eleverna aktiva i lärprocessen och stödja deras utveckling av läsförståelse och ordförråd (Fisher et al., 2008, s. 548-550).

Berg et al. (2025) visar dock att dialogisk högläsning i praktiken inte alltid genomförs på det sätt som metoden förespråkar. Forskarna fann att högläsningen ofta var lärarstyrd och att elevernas möjligheter att delta i längre resonemang var begränsade. Studien pekar på en skillnad mellan intentionen med dialogisk högläsning och hur arbetssättet faktiskt genomförs i klassrummet (Berg et al., 2025, s. 10-18). Detta synliggör betydelsen av hur högläsningen genomförs för vilka möjligheter eleverna får att vara delaktiga i samtal och reflektion kring texten.

3.3 Läsning i styrdokumenten

I läroplanens övergripande del betonas språkets centrala betydelse för elevers lärande och utveckling. Det framhålls att språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade och att elever ska ges rika möjligheter att samtala, läsa och skriva för att utveckla sin kommunikativa förmåga (Skolverket, 2022, s. 7). Vidare anges att skolan ska ge elever möjlighet att möta olika uttrycksformer för kunskap och uppleva känslor och stämningar genom olika typer av texter och estetiska uttryck (Skolverket, 2022, s. 8). I läroplanens övergripande mål framgår även att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett rikt och nyanserat sätt (Skolverket, 2022, s. 13). I kursplanen i svenska lyfts också betydelsen av att elever möter litteratur i undervisningen. Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva samt ge dem möjlighet att möta och samtala om skönlitteratur och andra texter från olika tider och delar av världen. I det centrala innehållet framhålls dessutom att elever ska ges möjlighet att lyssna och återberätta i olika samtalssituationer och att lyssna och samtala om texter (Skolverket 2022, s. 257-259). Dessa formuleringar kan förstås som att undervisningen bör innehålla moment där elever gemensamt tar del av texter, exempelvis genom högläsning.

Skolverkets kommentarmaterial till kursplanen i svenska ger ytterligare vägledning kring hur kursplanen kan tolkas i undervisningen. I materialet framhålls att högläsning kan ge elever

möjlighet att möta texter som ligger över deras egen läsförmåga, vilket kan bidra till att utveckla både ordförråd och förståelse för texters innehåll och uppbyggnad (Skolverket, 2022, s. 8). Vidare lyfts att när elever får lyssna till texter och samtala om dem kan deras förståelse för språk, innehåll och budskap utvecklas (Skolverket. 2022, s. 9). Kommentarmaterialet betonar även att högläsning och gemensam läsning kan bidra till att väcka och stärka elevers intresse för litteratur (Skolverket. 2022, s. 10).

3.4 Högläsningen på mellanstadiet

Nordenstam och Widhe (2017, s. 98) beskriver hur högläsning ofta förknippas med yngre barn som ännu inte utvecklat en självständig läsförmåga. När eleverna blir äldre tenderar i stället den tysta, individuella läsningen att få större utrymme i undervisningen. Författarna menar dock att högläsning även fyller en viktig funktion för äldre elever. Genom högläsning kan elever möta texter som är mer språkligt och innehållsmässigt avancerade än de själva kan läsa på egen hand. Genom högläsning kan elever i alla åldrar, även äldre elever på mellanstadiet och högstadiet, möta mer komplexa texter och därigenom utveckla sitt språk och sin förståelse. I skolans kontext är relationen mellan lärare och elev central och högläsning kan fungera både som ett pedagogiskt verktyg och som ett relationsskapande arbetssätt (Nordenstam & Widhe, 2017, s. 98).

Forskning visar även att högläsning kan ha positiva effekter för elever på mellanstadiet. I en studie av Serrano (2024) undersöktes hur interaktiv högläsning påverkade läsförståelsen hos elever i åk 4. Resultaten visade att elevernas läsförståelse förbättrades efter en undervisningsperiod där läraren aktivt involverade eleverna genom frågor och diskussioner kring texten. Studien visar också att högläsning kan bidra till ökat läsengagemang samt utveckling av elevernas ordförråd och förståelse av texter (Serrano, 2024, s. 122-123).

Söderberg et al. (2024) visar att högläsning kan vara relevant för äldre elever. I en studie av elever i årskurs 9 framkommer att eleverna efterfrågade fler möjligheter att samtala om litteratur och reflektera tillsammans kring det lästa (Söderberg et al., 2024, s. 16-17). Studien pekar därmed på betydelsen av gemensamma litterära erfarenheter även i de senare skolåren.

4. Teoretisk utgångspunkt

I detta avsnitt presenteras den teoretiska utgångspunkt som ligger till grund för studien. Fokus ligger på det sociokulturella perspektivet på lärande. Teorin används för att skapa förståelse för hur högläsning kan fungera som en undervisningspraktik i klassrummet. Den teoretiska ramen används vidare som stöd i analysen av studiens resultat där lärares beskrivningar av sitt arbete med högläsning tolkas i relation till det sociokulturella perspektivet på lärande.

4.1 Sociokulturellt perspektiv

Som teoretisk utgångspunkt för denna studie används det sociokulturella perspektivet på lärande. Den ryske psykologen Lev Vygotskij betraktas som en central förgrundsgestalt för det sociokulturella perspektivet (Säljö, 2017, s. 251). Vygotskij betonade att människors lärande och utveckling alltid sker i ett socialt och kulturellt sammanhang där interaktion med andra spelar en avgörande roll (Säljö, 2017, s. 252-253). Inom det sociokulturella perspektivet förstås kunskap inte som något individen enbart tillägnar sig på egen hand utan som något som utvecklas i samspel med andra. Samspelet kan vara genom exempelvis dialog mellan lärare och elever. Språket ges en central roll då det fungerar som ett redskap för tänkande och meningsskapande (Säljö, 2017, s. 252-253).

Ett centralt begrepp inom teorin är mediering. Det innebär att människor använder språkliga och kulturella redskap för att förstå och tolka sin omvärld. I undervisningssammanhang innebär detta att lärande sker genom exempelvis samtal, frågor och gemensam bearbetning av innehåll. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv kan högläsning förstås som en medierande aktivitet där texten, språket och samtalet fungerar som redskap för lärande (Säljö, 2017, s. 256).

Vidare är den proximala utvecklingszonen ett grundläggande begrepp inom teorin. Den beskriver avståndet mellan vad en elev kan klara av på egen hand och vad eleven kan klara av med stöd av en mer kompetent person, såsom en lärare eller en kamrat (Vygotskij, 2001, s. 329).

Lärarens roll blir därmed central då denne genom stöttning, ofta benämnd scaffolding, kan hjälpa eleven att nå en högre nivå av förståelse. I relation till högläsning innebär detta att läraren genom exempelvis frågor, förklaringar och gemensamma textsamtal kan stödja elevernas förståelse av texten och därigenom bidra till deras språkutveckling (Säljö, 2017, s. 262).

Det sociokulturella perspektivet framhåller också betydelsen av interaktion och deltagande i sociala praktiker. Enligt Nilholm (2021, s. 41-42) är det centralt att analysera undervisning utifrån hur den faktiskt gestaltas i klassrummet och hur lärare skapar möjligheter för elever att delta i meningsskapande aktiviteter (Nilholm, 2021, s. 41-42). Detta ligger i linje med studiens fokus på lärares arbete med högläsning, där intresset riktas mot hur lärare beskriver sina didaktiska val och hur dessa kan skapa förutsättningar för elevers lärande. Nilholm (2021) betonar vidare att didaktiska frågor inte enbart handlar om vad som ska läras ut, utan också om hur undervisningen organiseras och genomförs i praktiken (Nilholm, 2021, s. 40).

I denna studie blir detta relevant då högläsning inte enbart ses som en aktivitet i sig utan som en del av en didaktisk praktik där läraren gör val kring exempelvis text, arbetssätt och interaktion. Dessa val kan förstås i relation till det sociokulturella perspektivets betoning på lärande som situerat och beroende av sociala sammanhang. Genom att använda det sociokulturella perspektivet som teoretisk utgångspunkt skapas därmed en ram för att analysera hur lärare beskriver sitt arbete med högläsning och hur detta arbete kan förstås som en social och interaktiv process. Perspektivet möjliggör en analys av hur högläsning kan fungera som en arena för språklig utveckling där eleven ges möjlighet att med stöd av läraren och i samspel med andra utveckla sin förståelse av texter.

5. Metod

I detta avsnitt presenteras den valda datainsamlingsmetoden som används i studien. Vidare beskrivs motivering till val av metod, urvalet av informanter, etiska överväganden och genomförandet av intervjuer.

5.1 Semistrukturerade kvalitativa intervjuer

I denna studie har en kvalitativ ansats valts, där datainsamlingen genomförts genom semistrukturerade intervjuer. En kvalitativ metod är lämplig då studiens syfte är att få en djupare förståelse för lärares tankar och resonemang kring val av högläsningslitteratur och hur högläsning används i undervisningen. Genom semistrukturerade intervjuer ges möjlighet att både följa en intervjuguide och samtidigt fördjupa svar genom följdfrågor. Metoden bidrar med flexibilitet i samtalet där informanten får möjlighet att utveckla och förklara sitt resonemang utan att vara styrd av satta frågor (Larsen, 2018, s. 139). Semistrukturerade intervjuer innebär att intervjun utgår från en intervjuguide med förutbestämda teman, men att frågornas formulering och ordningsföljd kan anpassas under samtalets gång beroende på hur intervjun utvecklas (Elliot, 2022, s. 123).

Den kvalitativa forskningsintervjun kan även förstås som en kontext för kunskapsproduktion, där intervjusituationen inte är neutral utan en social praktik som påverkar hur kunskap formas. Intervjun ses därmed som en interaktiv process där mening skapas i samspelet mellan intervjuaren och informanten, snarare än att enbart återge färdiga uppfattningar. Vidare betonas att intervjuaren har en aktiv roll i denna process och bidrar till hur samtalet utvecklas samt vilken kunskap som produceras (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 119-125).

Intervjuerna har spelats in via mobiltelefon och inspelningen har sedan överförts till dator och transkriberats i programmet Microsoft Word.

5.2 Urval av informanter

I denna studie används ett icke-sannolikhetsurval av informanter, vilket enligt Larsen (2018, s. 124) innebär att deltagarna inte väljs slumpmässigt och därmed inte har samma möjlighet att bli utvalda. Ett sådant urval kan användas i kvalitativa studier där syftet inte är att göra statistiska generaliseringar. Intervjuer har genomförts med totalt sex deltagare. Tre av

deltagarna valdes ut genom ett godtyckligt urval. Enligt Larsen (2018, s. 125) innebär ett godtyckligt urval att forskaren medvetet väljer ut informanter utifrån egenskaper som bedöms vara av värde för studien. I denna studie var kriterierna att informanterna skulle vara yrkesverksamma lärare på mellanstadiet och undervisa i ämnet svenska.

Tre av informanterna rekryterades genom självselektion. Det innebär att de inte blivit personligen tillfrågade utan har fått anmäla intresse för att delta (Larsen, 2018, s. 125). Intervjuaren frågade efter deltagare via en Facebooksida som heter ”Svenska åk 4-6”. Sidan har 16300 medlemmar. Detta möjliggjorde ett bredare urval av informanter med varierande erfarenheter.

Inom kvalitativ forskning är målet inte att generalisera resultaten till en större population, utan att få en fördjupad förståelse av det syfte som studeras (Larsen, 2018, s. 124). Urvalet är hämtat från fem olika grundskolor för att få en bredd och variation i svaren utifrån olika arbetssätt och erfarenheter av högläsning. Samtliga lärare är yrkesverksamma på mellanstadiet och undervisar i ämnet svenska.

5.3 Genomförande

Deltagarna kontaktades via mejl för att bestämma tillfälle för intervju. Intervjuerna med de tre informanter som arbetar inom ett rimligt geografiskt avstånd kunde genomföras fysiskt. Tre av informanterna arbetar i andra delar av landet och intervjuerna genomfördes därför digitalt via plattformen Teams. Information om intervjun delgavs via mejl. I mejlet fanns information om studiens syfte och intervjuguiden som låg till grund för samtalet. På så vis kunde informanterna förbereda sig för intervjun på förhand. Längden på intervjuerna varierade mellan 16-20 minuter (Se tabell 1). Skillnaden i längd berodde på hur utförliga svaren var och hur många följdfrågor som behövdes ställas för att få svar på forskningsfrågorna. Samtliga lärare besvarade alla frågor och kunde bidra med sina erfarenheter till studien.

Tabell 1: presentation av informanter som deltagit i studien

Informanter	Yrkeserfarenhet som lärare	intervjuform	Tidsåtgång per intervju
1	10 år	Fysisk intervju	18 min
2	3 år	Fysisk intervju	16 min

3	32 år	Fysisk intervju	20 min
4	7 år	Digital intervju	17 min
5	24 år	Digital intervju	20 min
6	27 år	Digital intervju	17 min

5.4 Validitet och reliabilitet

I studien har syftet varit att undersöka hur lärare arbetar med högläsning i klassrummet och varför lärare arbetar med högläsning på mellanstadiet. I kvalitativ forskning handlar validitet om i vilken utsträckning studien undersöker det som den avser undersöka, det vill säga att det insamlade datamaterialet är relevant i relation till studiens syfte och forskningsfrågor (Larsen, 2018, s. 129). För att stärka studiens validitet utformades intervjuguiden med utgångspunkt i studiens syfte och forskningsfrågor. Genom att använda semistrukturerade intervjuer har informanterna fått möjlighet att utveckla sina svar och lyfta egna perspektiv. Att informanter ges utrymme att tala fritt och ta upp sådant de själva uppfattar som viktigt kan bidra till att fler relevanta aspekter av ämnet högläsning framkommer, vilket stärker studiens validitet (Larsen, 2018, s. 130). Den flexibilitet som finns i semistrukturerade kvalitativa intervjuer, där frågor kan anpassas efter samtalets gång, gör det också möjligt att fånga upp nya infallsvinklar som är betydelsefulla för studiens syfte (Larsen, 2018, s. 130).

Reliabilitet handlar om studiens tillförlitlighet och noggrannhet i genomförandet (Larsen, 2018, s. 131). I den här studien har reliabiliteten eftersträvats genom att intervjuerna genomförts och spelats in digitalt. Fem av intervjuerna spelades in och transkriberades och avidentifierades via Microsoft Word. Detta möjliggjorde en mer detaljerad analys och minskade risken för feltolkningar. En av intervjuerna kunde dock inte spelas in på grund av tekniska problem, vilket kan påverka tillförlitligheten i just det materialet då det i stället baseras på anteckningar.

Vid intervjuer kan det som sägs påverkas av situationen och av intervjuaren, vilket innebär att svaren kan variera beroende på sammanhanget (Larsen, 2018, s. 131).

I denna studie genomfördes tre intervjuer fysiskt och tre digitalt, vilket kan ha haft betydelse för hur informanterna uttryckte sig och det kan därmed ha påverkat datamaterialet. Det är samtidigt viktigt att beakta att fullständig reliabilitet är svår att uppnå i kvalitativa studier eftersom det insamlade datamaterialet bygger på tolkningar och är beroende av den specifika

situationen. Genom att vara noggrann i datainsamlingen och transparent i beskrivningen av tillvägagångssätt kan studiens tillförlitlighet ändå stärkas (Larsen, 2018, s. 131).
Sammanfattningsvis har flera metodval gjorts för att stärka studiens validitet och reliabilitet. Samma intervjuguide låg till grund för samtliga intervjuer, vilket bidrog till att samma område berördes, samtidigt som den semistrukturerade formen gav utrymme för att anpassa frågornas ordningsföljd och ställa följdfrågor utifrån informanternas svar. Inspelning och transkribering av intervjuerna har också möjliggjort en noggrann bearbetning av materialet. Samtidigt finns begränsningar i form av variation i intervjugenomförandet och att en av intervjuerna inte kunde spelas in.

5.5 Analys av data

För att analysera intervjumaterialet användes en tematisk analys. Enligt Braun och Clarke (2012, s. 58) är den typen av analys användbar när man fokuserar på att analysera och identifiera samband i ett material som ska resultera i gemensamma teman.
Efter att intervjuerna transkriberats skrevs materialet ut och lästes igenom flera gånger för att skapa en helhetsbild av innehållet. Vid genomläsningen identifierades återkommande ämnen och likheter i lärarnas utsagor. Uttalanden som berörde samma innehåll markerades med samma färg i de utskrivna intervjuerna. Färgmarkeringarna fungerade på så vis som en kodning av materialet och gjorde det möjligt att jämföra vad de olika informanterna uttryckte om samma ämne. Koder med liknande innehåll grupperades därefter och låg till grund för preliminära teman. Ett tema skapades när flera utsagor behandlade ett gemensamt innehåll som var relevant för studiens syfte och forskningsfrågor. Dessa preliminära teman jämfördes därefter med de färgmarkerade utsagorna för att kontrollera att innehållet inom respektive tema hörde samman och att temat på ett rättvisande sätt representerade informanternas utsagor. Teman justerades vid behov genom att innehåll flyttades eller grupperades om. De slutgiltiga teman som identifierades kom att ligga till grund för resultatets struktur.
Det sociokulturella perspektivet användes inte för att på förhand bestämma teman, utan dessa teman identifierades utifrån det empiriska materialet och studiens forskningsfrågor. Teorin användes därefter som ett analytiskt verktyg för att tolka och diskutera de mönster som framträdde i resultatet.

6. Resultat

Syftet med studien är att undersöka hur lärare på mellanstadiet använder högläsning i undervisningen samt vilka syften de har med arbetet. Resultatet presenteras utifrån studiens två forskningsfrågor. Först redovisas hur lärarna beskriver sitt arbete med högläsning i klassrummet. Därefter presenteras de syften som lärarna uttrycker att högläsningen fyller i undervisningen.

6.1 Hur lärare arbetar med högläsning i undervisningen

Analysen av det transkriberade intervjumaterialet resulterade i ett antal återkommande teman som beskriver hur lärarna arbetar med högläsning i undervisningen. Följande avsnitt presenterar dessa teman och besvarar den första forskningsfrågan.

6.1.1 Högläsning som en återkommande del av undervisningen

Samtliga lärare beskriver högläsning som en återkommande del av undervisningen, men omfattningen varierar mellan lärarna. För vissa lärare är högläsningen en regelbunden del av undervisningen och förekommer flera gånger i veckan. Informant 5 beskriver:

”Varje tillfälle vi har lektion i svenska. Jag träffar ju dem fyra dagar i veckan”
(Informant 5)

Andra lärare beskriver att högläsningen sker mer periodvis och är beroende av vad klassen arbetar med för tillfället. Informant 3 uttrycker det så här:

”Det går litegrann i perioder beroende på vad vi jobbar med och hur vi använder högläsningen, så jag ska inte säga att vi gör det liksom under hela tiden.”
(Informant 3)

Trots skillnader beskriver flera av lärarna att högläsningen sker ofta under de perioder då de arbetar med gemensam bok. Informant 3 berättar exempelvis att läsningen då sker i princip

dagligen för att skapa sammanhang i berättelsen. Även informant 1 beskriver ett periodvis arbetssätt, där högläsningen sker i stort sett varje dag när en högläsningsbok används.

Lärarnas beskrivningar visar också att högläsningen organiseras på olika sätt. Flera lärare låter eleverna följa med i egna exemplar av boken samtidigt som läraren läser högt. Informant 5 beskriver exempelvis att eleverna har egna böcker framför sig och följer med i texten samtidigt som läraren läser högt. Andra lärare beskriver i stället högläsning där eleverna framför allt lyssnar på lärarens läsning.

Även längden på högläsningstillfällena varierar mellan lärarna. Flera beskriver lässtunder på omkring 15–20 minuter, medan andra läser längre stunder. Informant 1 skiljer sig från övriga genom att beskriva betydligt längre lässtunder på mellan 20–40 minuter.

Flera av lärarna använder högläsning flera gånger i veckan, medan andra beskriver att högläsningen sker mer periodvis eller i samband med särskilda läsprojekt. Trots skillnader i omfattning framkommer att samtliga lärare ser högläsning som en viktig del i svenskundervisningen. Flera av lärarna beskriver hur högläsningen ofta sker i anslutning till gemensam läsning där eleverna följer med i egna böcker samtidigt som läraren läser högt. En annan lärare berättar att högläsning används dagligen under vissa perioder, exempelvis i samband med läsveckor eller särskilda litteraturprojekt. Även den lärare vars intervju inte kunde spelas in beskriver att högläsningen genomförs minst tre gånger i veckan och utgör en naturlig del av undervisningen.

Flera lärare beskriver också hur högläsningen anpassas efter elevernas koncentrationsförmåga och delar in momentet i block om 10–20 minuter för att bibehålla elevernas fokus. Högläsningen kombineras därefter med olika former av efterarbete och samtal kring texten.

6.1.2 Samtal som en central del av högläsningen

Ett tydligt resultat är att högläsningen sällan består av enbart uppläsning. Lärarna beskriver på olika sätt hur samtal och frågor används i samband med läsningen. Samtalen kan ske före, under och efter läsningen och beröra exempelvis textens innehåll, karaktärer och händelser samt ord och begrepp. I flera av intervjuerna framkommer också att eleverna får möjlighet att uttrycka egna tankar och erfarenheter kopplade till texten. En av lärarna beskriver hur samtalet är en del av lässtunden.

” Hela sammantaget alltså, det är ju inte bara läsning, utan vi pratar ju om saker under tiden också.”
(Informant 5)

Flera av lärarna beskriver hur de stannar upp under läsningen för att förklara ord, diskutera innehållet eller låta eleverna göra förutsägelser om vad som kommer att hända vidare i berättelsen.

” Vi kan prata om ord och begrepp och vi kan prata om vad som händer i boken och vad ni tror kommer hända sen.”
(Informant 6)

Ett inslag som flera använder är att man låter eleverna fundera över vad boken kan komma att handla om genom att studera omslag, titel och illustrationer innan läsningen påbörjas. Under läsningens gång används frågor för att stimulera elevernas tänkande och förståelse. Det är också en vanlig företeelse att ha boksamtal efter läsningen. Samtalen ger eleverna möjlighet att dela tankar och reflektioner kring det lästa samt lyfta sådant de upplevt som intressant eller svårt att förstå.

6.1.3 Val av litteratur

Lärarna beskriver att flera olika faktorer påverkar valet av litteratur. Ett återkommande tema är att böckerna behöver vara anpassade efter elevernas ålder och mognad. Flera lärare lyfter också fram vikten av att böckerna engagerar eleverna och väcker intresse. Det är också en vanlig företeelse att skolorna har boklådor med inköpta titlar i klassuppsättning som man i förväg bestämt ska läsas i olika årskurser. Dessa titlar är utvalda för att passa åldersmässigt och kunna användas om man arbetar med olika teman eller berör känsliga ämnen inom värdegrund som kräver diskussioner. På detta vis får eleverna stöta på tidsepoker och ämnen som de troligen annars inte hade stött på.

”Men, annars utgår jag mycket från värdegrund när jag väljer bok. HBTQ till exempel, eller kompisrelationer och eget intresse i gruppen.”
(Informant 1)

Flera lärare beskriver också att högläsningen skapar gemensamma referenser som kan användas i den fortsatta undervisningen. Karaktärer, händelser och situationer från böckerna återkommer senare i samtal och diskussioner inom andra ämnesområden.
Ungefär hälften av de intervjuade lärarna berättar att eleverna får möjlighet att påverka valet av litteratur genom att lämna boktips eller önskemål. Den andra halvan av lärare menar att valet av titlar för högläsning har en förankring kring vad elevgruppen arbetar med rent ämnesmässigt eller belyser samhällsfrågor som de behöver beröra och beslutet ligger enbart hos läraren själv eller vad man på skolan bestämt ska läsas i de olika årskurserna.

6.1.4 Efterarbete kring högläsningen

Lärarnas beskrivningar visar att bearbetningen av högläsningen sker på olika sätt och i olika omfattning. För några av lärarna sker en stor del av bearbetningen redan under själva läsningen genom frågor och samtal om texten. Informant 1 beskriver att det därför inte alltid finns något omfattande arbete efter avslutad läsning.

” Annars är det inte mycket efterbearbetning, utan det sker oftast under läsning.”
(Informant 1)

Andra lärare beskriver ett mer planerat efterarbete. Informant 2 berättar att arbetssättet varierar beroende på vilken bok som läses. Till vissa böcker används frågor som låter eleverna reflektera över exempelvis känslor och situationer i berättelsen, medan böcker med koppling till ett ämnesområde kan bearbetas vidare inom undervisningen.
Efterarbetet kan också bestå av aktiviteter där boken kopplas till andra uttrycksformer. Informant 5 beskriver att klassen ibland ser filmatiseringen efter att ha läst en bok och därefter arbetar vidare med recensioner.

”Efter filmen skriver vi ibland recension. Då kan man välja om man vill recensera filmen eller boken.”
(Informant 5)

Sammantaget visar lärarnas beskrivningar att efterarbetet inte följer ett gemensamt upplägg. Bearbetningen kan ske kontinuerligt under läsningen genom samtal och frågor, men också genom mer planerade aktiviteter efteråt, genom exempelvis boksamtal eller recensioner.

6.2 Varför lärare arbetar med högläsning på mellanstadiet

Analysen av det transkriberade intervjumaterialet resulterade i ett antal återkommande teman som beskriver lärarnas syften med att använda högläsning i undervisningen. Följande avsnitt presenterar dessa teman och besvarar den andra forskningsfrågan.

6.2.1 Språkutveckling och ordförråd

Det mest framträdande motivet till högläsning är elevernas språkutveckling. Samtliga lärare beskriver att högläsning ger eleverna möjlighet att möta nya ord, begrepp och språkliga uttryck. Flera av lärarna beskriver också hur högläsningen används för att arbeta med läsförståelse, språkets uppbyggnad och grammatiska strukturer. Informant 2 lyfter särskilt möjligheten att utveckla elevernas ordförråd.

” … det är att det blir en gemensam stund med samtal kring innehållet och det är att få ett lugn och det är att lära sig obekanta ord.”
(Informant 2)

Informant 5 beskriver högläsningens betydelse för språket mer övergripande.

” …det handlar också mycket om språket och det skrivna språket som jag tycker man får med sig automatiskt om man jobbar med högläsning.”
(Informant 5)

Några lärare låter eleverna följa med i läsningen i ett eget exemplar av boken under högläsningen och beskriver hur detta skapar möjlighet att uppmärksamma exempelvis ords betydelse, tempusväxlingar och andra språkliga drag direkt i texten. Genom att eleverna samtidigt ser den skrivna texten beskriver lärarna som använder arbetssättet att eleverna blir mer uppmärksamma på obekanta ord och språkliga strukturer. Arbetssättet beskrivs även som ett sätt att göra eleverna mer aktiva under högläsningen, eftersom de inte enbart lyssnar utan samtidigt följer med i texten. Enligt lärarna kan detta stödja elevernas förståelse av det lästa och bidra till deras språkutveckling.

6.2.2 Möta texter över den egna läsförmågan

Flera lärare beskriver hur högläsningen ger eleverna möjlighet att möta texter som de inte annars skulle kunna läsa eller tillgodogöra sig på egen hand. Informant 6 beskriver hur högläsningen kan underlätta förståelsen av ett mer utmanande språk.

”…då kan man ju också möta andra ord och begrepp som man kanske inte förstår innebörden av genom att läsa själv. Genom uppläsningen är det lättare att få det i ett sammanhang och att kunna diskutera innehållet tillsammans.”
(Informant 6)

Genom att läraren läser högt får eleverna tillgång till mer avancerade berättelser, ett rikare språk och ett innehåll som annars riskerar ligga utanför deras aktuella läsförmåga. Lärarna menar att detta gör det möjligt för eleverna att ta del av litteratur som utmanar deras tänkande och förståelse utan att avkodningen blir ett hinder. Flera av lärarna framhåller därför högläsningen som ett sätt att bredda elevernas litterära erfarenheter och ge dem tillgång till texter som ligger över deras egen läsförmåga.

6.2.3 Gemensamma referensramar

Flera lärare beskriver att högläsningen bidrar till att skapa gemensamma referensramar i klassen. Genom att alla elever tar del av samma berättelser får de gemensamma erfarenheter som lärarna kan återkomma till i senare samtal och undervisningssituationer. Informant 3 beskriver detta som att högläsningen skapar en gemensam utgångspunkt för samtal.

” …alla har inte erfarenheten av det personligen, men har vi läst en bok om det så har vi i varje fall en gemensam plattform att kunna prata utifrån.”
(Informant 3)

Lärarnas beskrivningar visar också att de gemensamma referenserna kan finnas kvar under en längre tid. Informant 3 berättar att klassen kan återkomma till böckerna som lästes flera månader tidigare och beskriver de gemensamma läsupplevelserna som något som blir klassens gemensamma grund. Även informant 2 beskriver hur elever minns tidigare lästa böcker och

återkommer till dem i samband med nya läsupplevelser. Informant 1 beskriver på liknande sätt hur tidigare lästa böcker används för att göra kopplingar till nya situationer. När någon elev hänvisar till en bok som klassen läst tillsammans kan även elever som själva har svårare att göra sådana kopplingar känna igen och förstå referensen. Informanten beskriver högläsningen som en gemensam upplevelse och berättar hur tidigare böcker återkommer i samtalen.

” …det tydligaste av allt tror jag är att vi har gemensamma referensramar. Hur ofta som helst kommer vi tillbaka till:

- Ja, men det var ju som när vi läste den boken. Kommer du ihåg det? Då hände det.”

(Informant 1)

Sammantaget visar lärarnas beskrivningar att de gemensamma läsupplevelserna kan få betydelse även efter att själva läsningen har avslutats. Tidigare lästa böcker, karaktärer och händelser blir gemensamma referenspunkter som lärare och elever kan återkomma till för att samtala om och förstå nya situationer.

6.2.4 Värdegrund, empati och förståelse för andra

” Mitt främsta syfte är nog den här empatin och sympatin och kunna sätta sig in i andra människors liv och situationer. Man förbereder sig lite för livet tänker jag.”

(Informant 1)

Ett annat tydligt resultat är att lärarna använder högläsningen som ett verktyg för att diskutera frågor som rör människors liv och erfarenheter. Flera lärare beskriver hur de medvetet väljer litteratur som behandlar exempelvis vänskap, identitet, konflikter, mobbning och olika livsvillkor. Lärarna menar att litteraturen ger eleverna möjlighet att möta perspektiv som skiljer sig från deras egna och att detta kan bidra till ökad förståelse för andra människor. Flera av lärarna beskriver hur böckerna skapar naturliga ingångar till samtal om empati, relationer och mänskliga erfarenheter. För några av lärarna framstår detta som ett av de viktigaste syftena med högläsningen.

6.2.5 Högläsning som stöd för annan undervisning

Flera lärare beskriver att högläsningen används som ett komplement till andra ämnen och arbetsområden. Böcker väljs ofta ut för att knyta an till innehåll som behandlas i undervisningen. Exempel som nämns är andra världskriget, 1800-talet, vikingatiden och nordiska språk.

”När vi läste Nattkorpen planerade jag in och pratade samtidigt om 1800-talet på SO:n eftersom boken handlade om den tiden.”
(Informant 1)

Lärarna beskriver hur skönlitteratur kan bidra till att levandegöra innehåll som annars riskerar att upplevas som abstrakt eller faktatungt. Genom berättelserna får eleverna möjlighet att möta historiska händelser, samhällsfrågor och mänskliga erfarenheter ur ett mer personligt perspektiv.

6.2.6 Läslust och motivation

Samtliga lärare beskriver att högläsningen kan bidra till att väcka elevernas intresse för litteratur och läsning. Ett tecken på detta är enligt lärarna att eleverna efterfrågar högläsningen och visar intresse för att få veta hur berättelsen fortsätter. Informant 2 beskriver hur eleverna själva frågar efter lässtunden:

” De frågar ju när ska du läsa? Ska vi inte läsa idag?”
(Informant 2)

Lärarna beskriver även att intresset för en gemensamt läst bok i vissa fall kan leda vidare till annan läsning. Elever kan exempelvis vilja läsa fortsättningen i en bokserie eller söka efter andra böcker av samma författare. Flera av lärarna uppfattar detta som ett tecken på att högläsningen kan väcka nyfikenhet på litteratur även utanför den gemensamma lässtunden. Engagemanget visar sig enligt lärarna också under och efter själva högläsningen. En lyckad högläsning beskrivs som ett tillfälle där eleverna lever sig in i berättelsen, reagerar på innehållet

och fortsätter att diskutera boken efter att läsningen avslutats. Lärarna beskriver därmed läslust både som ett intresse för den berättelse som läses och som ett möjligt intresse för fortsatt läsning. Informant 3 beskriver hur valet av olika böcker används för att försöka väcka detta intresse hos eleverna:

” Med högläsningen försöker jag ”kroka” någon med varje bok. Jag kan se att intresset att läsa vidare finns för många.”
(Informant 3)

Sammantaget visar lärarnas beskrivningar att högläsningen kan skapa engagemang kring litteratur på flera sätt. Elevernas efterfrågan på högläsning, deras engagemang i berättelserna och deras intresse för fortsatt läsning framträder i materialet som olika uttryck för läslust och motivation.

7. Diskussion

I detta kapitel diskuteras studiens metod och resultat i relation till tidigare forskning och studiens teoretiska utgångspunkt. Inledningsvis förs en metoddiskussion där studiens styrkor och begränsningar behandlas. Därefter diskuteras resultaten utifrån det sociokulturella perspektivet samt tidigare forskning om högläsning. Avslutningsvis förs en kort reflektion kring studiens relevans för läraryrket.

6.3 Metoddiskussion

Syftet med studien var att undersöka hur lärare på mellanstadiet arbetar med högläsning och vilka syften de har med arbetet. För att besvara studiens forskningsfrågor valdes semistrukturerade intervjuer som metod. Metoden gav möjlighet att få en fördjupad förståelse för lärares tankar och erfarenheter kring högläsning. Genom intervjuerna gavs möjlighet att ställa följdfrågor och låta informanterna utveckla sina resonemang vilket bidrog till ett mer nyanserat material.

Informanterna hade olika lång yrkeserfarenhet och arbetade på olika skolor. Detta bidrog till att fler perspektiv på högläsning framkom. Samtidigt omfattar studien ett begränsat antal informanter, vilket innebär att resultaten inte kan generaliseras till alla mellanstadielärare. Syftet har dock inte varit att generalisera resultaten utan att skapa en fördjupad förståelse för hur ett antal lärare beskriver sitt arbete med högläsning.

En aspekt som kan ha påverkat resultatet är urvalet av informanter. Tre av deltagarna rekryterades genom en förfrågan i en Facebookgrupp för lärare i svenska och tre deltagare är personer som forskaren själv tillfrågat. Det är därför möjligt att de lärare som valde att delta hade ett särskilt intresse för högläsning och därför också en mer positiv inställning till arbetssättet och använder metoden frekvent i sitt arbete. Lärare som använder högläsning i mindre utsträckning eller inte ser samma värde i högläsning kan därmed vara underrepresenterade i studien. Resultatet kan därför ge en mer positiv bild av högläsning än vad som framkommit i ett bredare urval.

En ytterligare begränsning är att en av intervjuerna inte kunde spelas in på grund av tekniska problem. Materialet från denna intervju bygger därför på anteckningar i stället för en fullständig transkribering. Detta kan ha medfört att vissa formuleringar och nyanser gått förlorade.

Samtidigt dokumenterades intervjun under samtalets gång och kunde därför bidra med värdefull information till studien.

Att intervjuerna genomfördes i två olika former kan också ha påverkat det insamlade materialet. Tre intervjuer genomfördes fysiskt och tre digitalt via Teams. Vid de fysiska intervjuerna fanns möjlighet till ett mer direkt samspel mellan intervjuare och informant. I de digitala intervjuerna kan exempelvis kroppsspråk, ögonkontakt och andra icke-verbala signaler vara svåra att uppfatta, vilket kan ha påverkat samspelet och möjligheten att uppmärksamma när ett resonemang skulle följas upp. Samtidigt gav båda intervjuformerna möjlighet att ställa följdfrågor och låta informanterna utveckla sina svar.

En ytterligare begränsning är att studien bygger på lärarnas egna beskrivningar av sin undervisning. Intervjuerna ger kunskap om hur lärarna beskriver sina arbetssätt och syften med högläsningen, men visar inte hur högläsningen faktiskt genomförs i klassrummet. Studien kan inte heller visa vilka faktiska effekter högläsningen har på exempelvis elevernas språkutveckling, läsförståelse eller motivation. För att undersöka detta hade andra metoder såsom klassrumsobservationer eller studier av elevernas lärande behövts.

Det är också viktigt att reflektera över forskarens egen förförståelse. Ett personligt intresse för högläsning har varit en bidragande faktor till valet av ämne. Detta kan ha påverkat både intervjusituationen och tolkningen av materialet. I analysen har därför informanternas utsagor och återkommande teman i materialet varit utgångspunkt. Genom att beskriva studiens genomförande och analysprocess på ett transparent sätt har ambitionen varit att stärka studiens trovärdighet.

6.4 Resultatdiskussion

Resultatet visar att lärarna tillskriver högläsning flera olika didaktiska funktioner. I följande avsnitt diskuteras de mest framträdande resultaten i relation till tidigare forskning och studiens sociokulturella perspektiv.

Ett tydligt resultat är att högläsningen sällan beskrivs som enbart uppläsning. Samtliga lärare beskriver hur högläsningen kombineras med samtal, frågor och reflektioner kring textens innehåll. Liknande arbetssätt beskrivs genom forskning om interaktiv och dialogisk högläsning, där elevernas aktiva deltagande ses som en central del (Fisher et al., 2008, s. 548-550; Serrano, 2024, s. 117).

Ur ett sociokulturellt perspektiv kan lärares frågor och förklaringar förstås som former av stöttning och mediering, där mer språklig interaktion används för att stödja elevernas förståelse av texten. Samtidigt går det, utifrån lärarnas perspektiv, inte att avgöra vilken typ av elevaktivitet som faktiskt skapas i samtalen. Berg et al. (2025, s. 10-18) visar att dialogisk högläsning i praktiken kan vara mer lärarstyrd än vad arbetssättets intentioner förespråkar och att elevernas möjligheter till längre resonemang kan vara begränsade. Att lärarna i föreliggande studie beskriver att de ställer frågor och samtalar med eleverna innebär därför inte nödvändigtvis att eleverna ges stort utrymme för egna resonemang. Eftersom studien bygger på intervjuer och inte klassrumsobservationer går det inte att avgöra hur samtalen faktiskt genomförs eller vilken delaktighet de skapar.

Flera lärare beskriver också hur högläsningen kan ge eleverna möjlighet att möta texter över den egna läsförmågan. Enligt lärarna kan eleverna därigenom få tillgång till ett mer avancerat språk, nya begrepp och mer komplexa berättelser än de själva skulle kunna ta del av. Nordenstam och Widhe (2017, s. 98) lyfter på liknande sätt fram möjligheten att genom högläsning möta mer avancerade texter.

Resultatet kan även förstås utifrån Vygotskijs begrepp om den proximala utvecklingszonen. När läraren gör texter tillgängliga som eleverna ännu inte kan ta sig an självständigt kan högläsning tillsammans med lärarens frågor och förklaringar fungera som stöttning. Teorin synliggör därmed att det inte enbart är den mer avancerade texten i sig som är betydelsefull, utan också det stöd som ges i mötet med texten. Högläsning innebär därför inte automatiskt att en text som ligger över elevens självständiga läsförmåga blir begriplig. Vilken stöttning läraren erbjuder kan ha betydelse för vilka möjligheter till förståelse som skapas.

Ett av studiens mest framträdande resultat är lärarnas beskrivningar av hur högläsningen skapar gemensamma referensramar i klassen. Flera lärare beskriver hur tidigare lästa berättelser används i senare samtal och undervisningssituationer. Ur ett sociokulturellt perspektiv kan dessa gemensamma referensramar förstås som medierande redskap, där den gemensamma läsupplevelsen används för att tolka och skapa förståelse för nya situationer och innehåll. Teorin synliggör därmed hur högläsningens betydelse, enligt lärarnas beskrivningar, kan sträcka sig förbi själva lässtunden. Samtidigt kan begreppet gemensamma referensramar problematiseras. Att eleverna har lyssnat till samma berättelse innebär inte nödvändigtvis att de har tolkat eller förstått den på samma sätt. Elevernas tidigare erfarenheter och förkunskaper kan påverka hur de skapar mening kring texten. Det som lärarna beskriver som en gemensam referensram kan därför snarare förstås som en gemensam utgångspunkt för samtal än som en gemensam förståelse av innehållet.

Resultatet visar även att lärarna tillskriver högläsningen en viktig funktion i arbetet med värdegrundsfrågor och använder litteraturen som utgångspunkt för samtal om andra människors erfarenheter och perspektiv. Nordenstam och Widhe (2017, s. 98) beskriver på liknande sätt högläsning som en gemensam litterär upplevelse som kan bidra till förståelse och gemenskap. Samtidigt är det viktigt att skilja mellan lärarnas syften med högläsningen och vilka effekter arbetet faktiskt får för eleverna. Föreliggande studie visar att lärarna använder litteraturen med syfte att bland annat skapa förståelse för andra människor, men den kan inte visa om elevernas empati eller förståelse faktiskt förändras genom högläsningen. Resultatet bör därför främst förstås som ett uttryck för den funktion lärarna tillskriver värdegrundsarbetet.

Lärarna beskriver också hur högläsningen används i anslutning till andra ämnen och arbetsområden, exempelvis historia. Detta visar att högläsningen i lärarnas beskrivningar inte enbart är knuten till litteraturundervisningen utan även används för att skapa förförståelse och sammanhang kring andra undervisningsområden. Ur ett sociokulturellt perspektiv kan den skönlitterära texten här förstås som ett medierande redskap genom vilket ett ämnesinnehåll görs tillgängligt och kan bearbetas gemensamt. Denna ämnesövergripande funktion framträder inte lika tydligt i den tidigare forskning som presenteras i studien, där fokus främst ligger på högläsningens betydelse för språk, läsförståelse, litteratursamtal och läsengagemang. Resultatet synliggör därmed hur lärarna använder högläsningen även som ett redskap för att skapa sammanhang och förståelse kring innehåll utanför svenskämnet. Ett ytterligare resultat är att lärarna beskriver högläsning som ett sätt att väcka elevernas intresse för litteratur och fortsatt egen läsning. Detta kan relateras till tidigare forskning som lyfter fram högläsningens möjligheter att stödja läsmotivation och läslust (Nordenstam & Widhe, 2017, s. 98).

Samtidigt behöver elevernas uppskattning av högläsningsstunden skiljas från motivation till självständig läsning. Att eleverna efterfrågar att läraren ska läsa vidare visar ett engagemang för berättelsen och högläsningssituationen, men innebär inte nödvändigtvis att elevernas egen läsning ökar. I intervjuerna finns också variation i hur tydliga sådana effekter uppfattas vara. Resultatet visar därför främst att lärarna upplever högläsningen som motivationsskapande, medan studien inte kan avgöra om den faktiskt leder till ökad självständig läsning.

Sammantaget visar resultatdiskussionen att högläsningens didaktiska betydelse inte enbart kan förstås utifrån själva uppläsningen. Lärarnas frågor, samtal, val av litteratur och sätt att knyta texten till andra sammanhang framträder som centrala för vilka möjligheter till lärande som kan skapas. Ur ett sociokulturellt perspektiv blir därmed stöttning och elevernas möjlighet till deltagande betydelsefulla för hur högläsningen kan fungera som undervisningspraktik.

Studien har även relevans för läraryrket genom att synliggöra hur högläsning kan användas för att förena flera delar av skolans uppdrag. I lärarnas beskrivningar kopplas arbetssättet till såväl språk- och läsutveckling som värdegrund, gemensamt meningsskapande och andra undervisningsområden. Detta ligger i linje med läroplanens betoning av språkets betydelse för lärande samt skolans uppdrag för att främja förståelse, empati och respekt för andra människor (Skolverket, 2022, s. 7-8, 257-259).

6.5 Förslag till vidare forskning

Föreliggande studie bygger på lärares beskrivningar av hur och varför de använder högläsning i undervisningen. Ett område för vidare forskning skulle därför kunna vara att genom observationer undersöka hur högläsningen faktiskt genomförs i klassrummet. Särskilt intressant vore att studera den dialogiska högläsningen och vilket utrymme eleverna ges att delta i samtal, ställa frågor och utveckla sitt resonemang. Sådana studier skulle kunna bidra till kunskap om i vilken utsträckning den högläsning som beskrivs som dialogisk också präglas av dialog och elevaktivitet i praktiken.

Vidare skulle framtida forskning kunna rikta större fokus mot elevernas perspektiv och högläsningens betydelse för deras språk- och läsutveckling. I föreliggande studie framkommer lärarnas uppfattningar om att högläsning bland annat kan bidra till utveckling av ordförråd, begrepp och läsförståelse. Det skulle därför vara relevant att genom studier där elevers språkliga utveckling följs över tid undersöka om och på vilka sätt återkommande högläsning kan bidra till en sådan utveckling. Genom exempelvis mätningar före och efter en period av systematiskt högläsningsarbete skulle det vara möjligt att undersöka förändringar i exempelvis elevers ordförråd eller läsförståelse.

Denna typ av forskning som beskrivs ovan skulle kunna bidra till en fördjupad förståelse av hur högläsning fungerar i praktiken och vilken betydelse arbetssättet kan ha för elevernas språk- och läsutveckling. Därmed skulle lärarnas perspektiv, som står i fokus i föreliggande studie, kunna kompletteras med kunskap om både den faktiska undervisningen och elevernas utveckling.

8. Referenser

Berg, J., Schmidt, C., & Skillermark, S.-K. (2025). Lärarledd högläsning för och med elever- ett didaktiskt spänningsfält. *Acta Didactica Norden*, 19(3), artikel 15. https://doi.org/10.5617/adno.11793

Braun, V., & Clarke, V. (2012). Thematic analysis. I H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf, & K. J. Sher (Red.), *APA handbook of research methods in psychology* (Vol. 2, *Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological,* s. 57-71. American Psychological Association. https://doi.org/10.1037/13620-004

Elliot, M. (2022). *Handbok för examensarbeten inom samhällsvetenskap.* Liber.

Fisher, D., Frey, N., & Lapp, D. (2008). Shared readings: Modelling comprehension, vocabulary, text structures, and text features for older readers. *The Reading Teacher, 61*(7), 548-556. https://doi.org/10.1598/RT.61.7.4

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (3., rev. Uppl.). Studentlitteratur.

Larsen, A. K. (2018). *Metod helt enkelt: En introduktion till samhällsvetenskaplig metod* (2. uppl.). Gleerups.

Nilholm, C. (2021). *Teori i examensarbetet: En vägledning för lärarstudenter.* Studentlitteratur.

Nordenstam, A., & Widhe, O. (2017). *Högläsning för äldre elever. En mötesplats för teori och praktik.* https://gupea.ub.gu.se/server/api/core/bitstreams/5b4b3498-7187-4086-bf60-35bc7ef1f6cf/content

Serrano, N. B. (2024). Enhancement of reading comprehension of the grade four learners through interactive read-aloud. *International Journal of Novel Research and Development, 9*(9), c108-c128. https://ijnrd.org/papers/IJNRD2409217.pdf

Skolverket. (2022). *Kommentarsmaterial till kursplanen i svenska - grundskolan.* Hämtad 10 mars 2026, från https://www.skolverket.se/sok-publikationer/publikationsserier/kommentarmaterial/2022/kommentarmaterial-till-kursplanen-i-svenska---grundskolan

Skolverket. (2022). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.* Hämtad 10 mars 2026, från https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet/curriculums/LGR22

Skolverket. (2023). *PIRLS 2021: Svenska elevers läsförståelse i ett nationellt perspektiv.* https://www.skolverket.se/sok-publikationer/publikationsserier/rapporter/2023/pirls-2021

Skolverket. (2023). *PISA 2022: 15-åringars kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap.* https://skolverket.se/sok-publikationer/publikationsserier/rapporter/2023/pisa-2022

Säljö, R. (2017). Den lärande människan - teoretiska traditioner. I U. P. Lundgren, R. Säljö, & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning: Grundbok för lärare* (4. uppl., s. 137–195). Natur och Kultur.

Söderberg, E., Rejman, K., & Vuorenpää, S. (2024). Årskurs 9 högläser skönlitteratur - elevperspektiv på läsning och litteraturundervisning. *Acta Didactica Norden, 18*(1), artikel 7. https://doi.org/10.5617/adno.9780

Vygotskij, L. S. (2001). *Tänkande och språk.* Daidalos.

9. Bilagor

9.1 Bilaga 1: Samtyckesblankett

Hej!

Jag studerar till grundlärare inom VAL och ska nu skriva mitt examensarbete. Temat för mitt examensarbete är högläsning på mellanstadiet. Syftet med studien är att undersöka hur lärare arbetar med högläsning i sin undervisning genom val av litteratur samt hur högläsningen används i undervisningen.

Jag skulle vara tacksam om du kunde tänka dig att vara med i studien, där jag kommer att genomföra semistrukturerade intervjuer. Intervjuerna kommer att spelas in för att underlätta transkribering och analys. Inspelningen används endast inom ramen för examensarbetet.

Allt inspelat material kommer att avidentifieras. Dessutom kommer materialet att förvaras på ett säkert sätt där endast jag har tillgång till materialet. Materialet kommer bara att användas för forskning.

Deltagandet är frivilligt och du har rätt att avbryta ditt deltagande när som helst och utan att ange någon anledning.

Om du har frågor om studien, hör gärna av dig till mig.

Hälsningar

Caroline Svensson

Kontaktuppgifter

Caroline Svensson, svca23sy@student.ju.se

Genom att skriva under här nedanför intygar du att du tagit del av informationen.

Accepterar du att delta i studien?

☐ *Ja, jag har tagit del av ovanstående information och accepterar att delta i studien.*

Om du deltar i studien, godkänner du att dina personuppgifter behandlas för utbildningsändamål i enlighet med ovanstående information?

☐ *Ja, jag har tagit del av ovanstående information och godkänner att mina personuppgifter behandlas för utbildningsändamål i enlighet med ovanstående information.*

Om du deltar i studien, godkänner du att dina personuppgifter behandlas för forskningsändamål i enlighet med ovanstående information?

☐ *Ja, jag har tagit del av ovanstående information och godkänner att mina personuppgifter behandlas för forskningsändamål i enlighet med ovanstående information.*

Namnteckning: _____

Namnförtydligande: _____

9.2 Intervjuguide

Inledande frågor:

Vilken årskurs undervisar du i?
Hur länge har du arbetat som lärare?

Intervjufrågor:

Hur ofta läser du högt för eleverna?
Hur långa stunder läser du högt?
När på dagen använder du dig av högläsning?
Varför?

Vilket är ditt främsta syfte med högläsningen?

Hur tror du att högläsning kan påverka eleverna?

Vilka tankar ligger bakom val av litteratur?

Varierar du mellan olika genre?

Får eleverna vara med och påverka valet av litteratur?

Upplever du att högläsningen ger effekter på elevernas egen läsning?
Hur visar det sig i så fall?

Förbereder du dig på något vis innan högläsningen?

Beskriv hur ett högläsningstillfälle går till.

Hur efterarbetas boken?

Vad anser du är en lyckad högläsning?

Hur prioriterar du högläsning?

Vilken inställning har eleverna till högläsning?